

Projekt nr POIS.02.04.00-00-0100/16-00
„Opracowanie zasad kontroli
i zwalczania inwazyjnych gatunków
obcych wraz z przeprowadzeniem
pilotażowych działań i edukacją
społeczną”

Izabela Skwierczyńska

Departament Realizacji Projektów Środowiskowych
Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

Fundusze Europejskie
Infrastruktura i Środowisko

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Informacje o projekcie:

Program Operacyjny:	Infrastruktura i Środowisko
Priorytet:	II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
Działanie:	2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna
Wartość projektu:	20.000.000 PLN (85 % POIŚ)
Termin realizacji projektu:	29.12.2016 – 30.06.2021

Cel główny projektu:

Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej oraz wzrost odporności rodzimych ekosystemów na presję inwazyjnych gatunków obcych poprzez **określenie stopnia ich inwazyjności** oraz **weryfikację skuteczności metod eliminacji** najbardziej inwazyjnych gatunków obcych na terenie kraju.

Cele szczegółowe projektu:

- określenie/wskazanie i opisanie **kluczowych gatunków inwazyjnych do zwalczania** na terenie całego kraju;
- **weryfikacja w środowisku naturalnym skuteczności metod** wskazanych do eliminacji inwazyjnych gatunków obcych;
- **zidentyfikowanie dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych** stwarzających zagrożenie dla UE wraz ze **wskazaniem dróg, które wymagają działań priorytetowych**;
- opracowanie i weryfikacja skuteczności planów działania dotyczących dróg priorytetowych rozprzestrzeniania się gatunków inwazyjnych;

Cele szczegółowe c.d. :

- **podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa** na temat zagrożeń jakie stwarzają inwazyjne gatunki obce dla człowieka, środowiska naturalnego i gospodarki;
- **rozpowszechnienie informacji na temat skutecznych/ sprawdzonych metod** kontroli lub eliminacji ze środowiska inwazyjnych gatunków obcych;
- **zgromadzenie i publiczne udostępnienie wszystkich informacji i danych na temat gatunków inwazyjnych** występujących na terenie kraju oraz UE.

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1143/2014 z dnia 22 października 2014 r.

W ramach ww. rozporządzenia państwa członkowskie UE będą musiały m. in.

- ✓ przeprowadzić analizę dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych,
- ✓ opracować plany działania dotyczące priorytetowych dróg przedostawania się gatunków,
- ✓ stworzyć centralny rejestr inwazyjnych gatunków obcych,
- ✓ zwalczać bądź kontrolować inwazyjne gatunki obce, które znajdują się na liście UE,
- ✓ wdrożyć plany działania dotyczące dróg przedostawania się inwazyjnych gatunków obcych.

Analiza wybranych projektów w Polsce:

Przed przygotowaniem projektu przeanalizowano projekty **RDOŚ, Parków Narodowych, Parków Krajobrazowych** realizowane od 2010 do 2016 i planowane do realizacji do 2020 w zakresie zwalczania gatunków inwazyjnych oraz realizacji działań edukacyjnych.

Analizowano projekty, w których zwalczano:

- zwierzęta: norka amerykańska, szop pracz, jenot, żółwie ozdobne (podgatunki: czerwonolicy, żółtolicy, żółtobrzechy), ostrogrzbiecie, malowane i jaszczurowate;
- rośliny: barszcz Sosnowskiego, barszcz perski, barszcz Mantegazziego, róża pomarszczona, rdestowce: rdestowiec ostrokończysty, rdestowiec sachaliński.

Wybrane projekty w Polsce:

- W latach 2011-2014 realizowany był projekt pt. „**Ochrona ptaków wodnych i błotnych w pięciu parkach narodowych – odtwarzanie siedlisk i ograniczanie wpływu inwazyjnych gatunków – Polskie Ostoje Ptaków**” (LIFE09 NAT/PL/00263).
- Projekt realizowany był na terenie pięciu parków narodowych: **Biebrzańskiego, Drawieńskiego, Narwiańskiego, „Ujście Warty”, Słowińskiego.**
- Cel: ograniczanie tempa kolonizacji oraz zmniejszenie liczebności ssaków drapieżnych należących do inwazyjnych gatunków obcych, w szczególności **norki amerykańskiej (*Neovison vison*) i szopa pracza (*Procyon lotor*).**
- W ramach projektu z terenów parków narodowych usunięto **ok. 800 osobników norki amerykańskiej i 170 osobników szopa pracza.**

Źródło zdjęcia: www.ptaki-life.pl

Wybrane projekty w Polsce – edukacja:

- **Zaborski Park Krajobrazowy** – projekt skierowany do społeczności województwa pomorskiego "**Obce gatunki inwazyjne? Nie, dziękuję!**". Kampania adresowana była głównie do dzieci z klas IV-VI szkół podstawowych oraz gimnazjalistów i ich nauczycieli. Realizowane były także działania skierowane do ogrodników i działkowców pn. „**Zamień nawłocie na malwy przy płocie**”.
- Działania te miały na celu edukację i wzrost świadomości ekologicznej społeczności w zakresie zastępowania gatunków obcych w ogrodnictwie gatunkami rodzimymi.

Źródło zdjęć i grafik: www.zaborskipark.pl

Wnioski z analizy wcześniejszych projektów:

- **Brak inwentaryzacji, dokładnej wiedzy na temat występowania poszczególnych gatunków inwazyjnych;**
- **brak analizy i strategii działania w perspektywie długofalowej;**
- **wielość metod, nie wszystkie przetestowane i o różnej skuteczności;**
- **efekty widoczne przy odnawianiu działań, przy jednorazowych działaniach – brak skuteczności;**
- **działania w dużej mierze uzależnione od dostępności środków zewnętrznych (środki unijne, dotacje itp.);**

Działania w projekcie ETAP I:

Stworzenie i utrzymanie systemu informacyjnego na temat inwazyjnych gatunków obcych:

- warstwy GIS na geoserwisie GDOŚ

www.geoserwis.gdos.gov.pl

- podstrona projektowa na stronie GDOŚ

projekty.gdos.gov.pl

Działania w projekcie ETAP I:

Przygotowanie opracowania "Analiza stopnia inwazyjności gatunków obcych w Polsce wraz ze wskazaniem gatunków istotnie zagrażających rodzimej florze i faunie oraz propozycją działań strategicznych w zakresie możliwości ich zwalczania oraz analiza dróg niezamierzonego wprowadzania lub rozprzestrzeniania się inwazyjnych gatunków obcych wraz z opracowaniem planów działania dla dróg priorytetowych".

Działania w projekcie ETAP I:

Cel analiz:

- 1) **określenie długofalowej strategii rozwiązania problemu inwazyjnych gatunków obcych w perspektywie do 2030 r.;**
- 2) **określenie celów strategicznych oraz głównych założeń i kierunków** działań służących ograniczeniu szkód powodowanych przez inwazyjne gatunki obce w Polsce poprzez **wskazanie tych gatunków, które stwarzają największe zagrożenie, a ponadto powinny i mogą być eliminowane, kontrolowane lub izolowane w pierwszej kolejności** (biorąc pod uwagę m.in. aspekty techniczne i ekonomiczne);
- 3) **określenie sposobów postępowania z inwazyjnymi gatunkami obcymi w Polsce.**

Działania w projekcie ETAP I:

Dobre praktyki: opracowania z Finlandii i Wielkiej Brytanii

Działania w projekcie ETAP I:

Harmonogram wdrażania fińskiej strategii

Główne elementy fińskiej i brytyjskiej strategii:

1. Określenie **długofalowej perspektywy** – do 2030 r.
2. Określenie **głównych aktorów ich roli i kompetencji** w zwalczaniu gatunków inwazyjnych.
3. Określenie **kosztów wdrażania strategii**.
4. Określenie **nowych płaszczyzn współpracy** np. z ośrodkami badawczymi, współpracy międzynarodowej.

TARGET TIMETABLES FOR IMPLEMENTING THE MEASURES

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2030
1. Develop legislation	Development preparation									
2. Set up an expert and monitoring body (for IAS)	Appointment preparation	Body in operation								
3. Publicity and training	Publicity plan			Training and campaigns continue						
4. Invasive alien species portal	Portal setup			Portal in use						
5.1. Early warning system	System development				System in use					
5.2. Monitoring	Intensive monitoring				Monitoring focusing on changes					
6. Risk assessment system	Organisation, model development, initial prioritisations				Risk assessment system in use					
7. Research	Setting up a research programme and preparing a plant protection research strategy						Research on impacts continues			
8. Prepare for preventing entry	Tools for import, distribution and sales restrictions and for monitoring of pathways						Systems in use			
9. Volunteer action	Encouraging of actors and support for NGOs									
10. Explore and develop funding mechanisms	Alternative sources exploration			Leveraging new funding mechanisms						
11. Ensure that no invasive alien species spread from Finland	Measures against designated species									
12. International measures	Address invasive alien species in international co-operation									
13.–15. Targeted measures	Implementation of targeted measures against invasive alien species in the Baltic Sea and inland waterways and against invasive alien land vertebrates and plants									
16. Eradicate hogweeds	Eradication project setup, resourcing, organisation and execution									Eradicated

More detailed timetables for each measure are given in the text.

Działania w projekcie ETAP I:

Przygotowanie opracowania na temat **metod zwalczania lub kontroli priorytetowych inwazyjnych gatunków obcych** (opracowania dla min. 10 gatunków).

Działania w projekcie ETAP II:

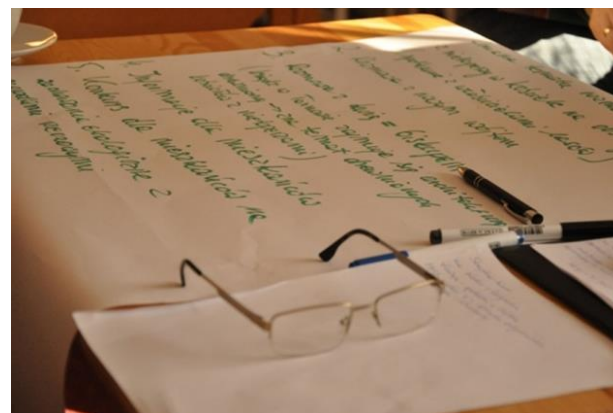
Przeprowadzenie działań pilotażowych w terenie na podstawie otrzymanych w I etapie opracowań.

- Kluczowe działanie w projekcie realizowane od 2019 r. – mające na celu przetestowanie zaproponowanych metod zwalczania gatunków inwazyjnych i ocenę ich skuteczności;
- Szukanie metod: **najbardziej efektywnych, nisko kosztowych i nie oddziałujących szkodliwie na zdrowie ludzkie, środowisko lub inne gatunki;**
- Wstępne deklaracje uczestnictwa od rdosi, parków narodowych i krajobrazowych.

Działania w projekcie ETAP II:

Przeprowadzenie szkoleń i warsztatów

- łącznie ok. 16 dla min. 25 osób każde dla służb przyrodniczych
- 3 szkolenia dla min. 20 osób każde dla służb celnych, fitosanitarnych/weterynaryjnych.

Fot. GDOŚ

Działania edukacyjne i informacyjne w projekcie

w latach 2018-2021

- działania promocyjne będą poprzedzały działania pilotażowe – mają na celu zbudowanie pozytywnego nastawienia odbiorców/mieszkańców terenów, na których będą realizowane działania pilotażowe do tych działań:
- ✓ stała komunikacja na stronie internetowej GDOŚ, geoserwisie;
- ✓ obecność stoisk informacyjnych GDOŚ na 5 wydarzeniach regionalnych (2019-2020 r.);
- ✓ działania komunikacyjne i informacyjne w prasie i radiu (2018-2021);
- ✓ przygotowanie, produkcja i emisja 2 filmów nt. gatunków inwazyjnych (2019-2020).

Działania w projekcie ETAP III:

Podsumowanie i ocena skuteczności realizacji działań w ramach projektu (opracowanie raportu końcowego projektu) - ocena I i II etapu projektu.

- **Raport stanowić będzie podsumowanie działań**, wniosków i rekomendacji realizowanych w ramach projektu i będzie stanowił wytyczne w zakresie najlepszych dostępnych metod zwalczania inwazyjnych gatunków obcych.
- Wskaże też jakie gatunki należy zwalczać i jakimi metodami.

Spodziewane efekty projektu:

- ✓ **Podniesienie świadomości społeczeństwa**, co pozwoli na **uzyskanie akceptacji do** zwalczania inwazyjnych gatunków obcych.
- ✓ Na podstawie opracowanych zasad kontroli i zwalczania wybranych gatunków obcych, właściwe **organy jak również zarządcy nieruchomości uzyskają wiedzę, jakie działania należy podjąć w celu usuwania gatunków inwazyjnych.**
- ✓ **Określenie/wskazanie i opisanie kluczowych gatunków inwazyjnych do zwalczania** na terenie całego kraju.
- ✓ **Wybranie/wskazanie najbardziej skutecznych metod** wskazanych do eliminacji inwazyjnych gatunków obcych.
- ✓ Zgromadzenie i publiczne udostępnienie wszystkich informacji i danych na temat gatunków inwazyjnych występujących na terenie kraju oraz UE.

Zapraszamy Państwa do współpracy podczas realizacji projektu.

Dziękuję za uwagę.

*II Wydział Projektów Przyrodniczych Programu Operacyjnego
Infrastruktura i Środowisko*

izabela.skwierczynska@gdos.gov.pl